

William Butler Yates

MEMORII

Traducere din limba engleză:
ANCA IRINA IONESCU

EDITURA HERALD

BUCUREȘTI

CUPRINS

Notă biografică	5
I	13
II	18
III	21
IV	29
V	32
VI	37
VII	42
VIII	44
IX	50
X	55
XI	60
XII	64
XIII	68
XIV	75
XV	85
XVI	88
XVII	92
XVIII	95
XIX	100
XX	104
XXI	107
XXII	109
XXIII	110
XXIV	111

XXV	114
XXVI	115
XXVII	123
XXVIII	126
XXIX	128
XXX	135
XXXI	142
XXXII	159
XXXIII	160
XXXIV	168
XXXV	173
XXXVI	176
XXXVII	184
XXXVIII	186
XXXIX	190
XL	201
XLI	211
XLII	213
XLIII	216

NOTĂ BIOGRAFICĂ

WILLIAM BUTLER Yeats (1865-1939) s-a născut în Dublin, într-o familie irlandeză protestantă. Primii săi ani Yeats i-a petrecut în Londra și Sligo, un ținut frumos, situat pe coasta de vest a Irlandei, unde crescuse mama sa, Susan Pollexfen, și pe care mai târziu avea să-l descrie în poeziile sale. În 1881, familia sa se întoarce în Dublin. În timpul studiilor de la Școala Metropolitană de Artă, Yeats îl întâlnește pe poetul, dramaturgul și pictorul George Russell (1867-1935). Acesta era preocupat de misticism, interesele sale inspirându-l și pe Yeats. Acest lucru l-a luat prin surprindere pe tatăl său, care încercase să-și crească fiul fără a-l încuraja să cugete la astfel de chestiuni. Reîncarnarea, comunicarea cu morții, mediumii, fenomenele supranaturale și misticismul oriental l-au fascinat pe Yeats toată viața sa. În 1886, Yeats a pus bazele Lojei din Dublin a Societății Hermetice și a adoptat numele magic *Daemon est Deus Inversus*.

Ca scriitor, Yeats a debutat în 1885, când și-a publicat primele poezii în *The Dublin University*

Review. În 1887, familia sa se mută în Bedford Park și Yeats se dedică scrisului. O vizitează pe Helena Petrovna Blavatsky, renumita ocultistă, și se alătură Secției Esoterice a Societății Teosofice, însă ulterior i s-a cerut să își dea demisia. În 1889, Yeats își întâlnește marea iubire, Maud Gonne (1866-1953), o actriță și o revoluționară irlandeză care avea să devină un important punct de reper în viața și imaginația poetului.

Influențat de Maud, Yeats s-a alăturat organizației revoluționare Frăția Republicană Irlandeză. Maud se dedica luptei politice, însă Yeats a privit cu suspiciune lumea ei plină de intrigi. El era interesat în primul rând de folclor ca parte a explorării moștenirii naționale și în vederea retrezirii identității celtice. Studiul întreprins de el, George Russell și Douglas Hyde, referitor la legende și poveștile irlandeze, a fost publicat în 1888 cu numele *Fairy and Folk Tales of the Irish Peasantry*. Yeats a compus și o variantă mai puțin detaliată pentru copii, *Irish Fairy Tales*, publicată în 1892. Prima colecție de poezii a lui Yeats, *The Wanderings of Oisín and Other Poems* (1889), a fost inspirată de mitologia irlandeză.

În 1896, Yeats se întoarce pentru a locui permanent în țara sa de origine. Reformează Societatea Literară Irlandeză și apoi Societatea Literară Națională din Dublin. Autoarea Isabella Augusta Gregory l-a întâlnit pentru prima dată pe Yeats în 1894 – „...ară-

tând ca un poet în fiecare părticică”, scria ea în propriul jurnal –, și apoi doi ani mai târziu. Relația dintre cei doi a început în 1897 și a condus la întemeierea Teatrului Literar Irlandez, care avea să devină Societatea Națională de Teatru Irlandez, mutându-se, în 1904, în recent înființatul Teatru Abbey, numit după strada din Dublin unde își avea sediul. Yeats a lucrat ca director al acestui teatru, scriind câteva pese pentru a fi jucate acolo. Un alt director a fost John Synge (1871-1909), prietenul apropiat al lui Yeats, a cărui capodoperă, *The Playboy of the Western World* (1907), a fost întâmpinată cu revolte. Cele mai cunoscute piese de teatru ale lui Yeats au fost *Cathleen ni Houlihan* (1902), rolul principal fiind jucat de Maud Gonne, pentru care a primit multe aclamații, și *The Land of Heart's Desire* (1894). La început, Yeats nu avea foarte multă încredere în abilitățile literare ale Augustei Gregory, dar după ce i-a văzut traducerea vechilor saga irlandeze despre Cuchulain și-a schimbat părerea. *Cathleen ni Houlihan* fusese atribuită inițial numai lui Yeats, însă acum se consideră că a fost scrisă în colaborare cu Lady Gregory, ideea aparținând însă lui Yeats, el fiind totodată cel care a scris cântul bătrânei de la finalul piesei.

Ezra Pound, pe care Yeats l-a cunoscut în 1912, i-a fost acestuia maestru de scrimă și secretar în ier-

nile anilor 1913 și 1914. Pound l-a introdus pe Yeats în teatrul tradițional japonez *nō* (sau *noh*), care i-a inspirat piesele. La începutul anului 1917, Yeats cum-pără Thoor Ballylee, un turn de piatră abandonat aflat în apropiere de Coole Park. După ce îl restau-rează, acest turn devine locuința sa de vară și un simbol central al poeziei sale târzii. La vârsta de 52 de ani, în 1917, se căsătorește cu Georgie Hyde-Lee, care avea 26 de ani, în urma unui refuz din partea lui Maud Gonne de a-i accepta iubirea. Deși Yeats avea inițial unele îndoieli, căsnicia a fost destul de fericită. În plus, în timpul lunii de miere, Georgie a dat dovadă de o înclinație către scrisul automat (unde cuvintele se susține că apar dintr-o sursă inconștientă, spiri-tuală sau supranaturală). Caietele rezultate din colaborarea lor au alcătuit baza volumului *A Vision* (1925), o carte de terapie în căsnicie presărată cu ocultism.

Tranziția de la lirismul sugestiv și frumos spre amărăciunea sobră și tragică a fost marcată în poezia „September, 1913”, în care afirmă că „Irlanda roman-tică e moartă și dispărută”. În timpul războiului civil, soldații Statului Liber Irlandez, în urma percheziției casei lui Maud Gonne, au ars multe dintre scrisorile primite de la Yeats. La începutul războiului, Yeats a devenit senator, în acest rol apărând interesele protes-tante și adoptând o poziție pro Tratatul Anglo-Irlandez

din 1920, împotriva republicanilor. Fiul lui Maud Gonne, Sean MacBride, a fost închis fără judecată, pe baza legii pentru care Yeats votase.

Poemul „The Wild Swans at Coole” (1917) a fost scris în perioada în care se afla în Coole Park, proprietatea prietenei și protectoarei lui Yeats, Augusta Gregory. Tonul operei este unul reflexiv, aproape conversațional, și uneori poetul își exprimă amărăciunea în raport cu trecutul. Yeats revine, de asemenea, la relația sa cu Maud Gonne, care îi respinsese în trecut iubirea.

În 1932, Yeats pune bazele Academiei Literaturii Irlandeze, iar în 1933 are scurte legături cu gruparea fascistă „Cămășile albastre” din Dublin. În ultimii săi ani, a lucrat la ultima versiune a operei *A Vision*, care încerca să prezinte o teorie a variației personalității umane, și a publicat *The Oxford Book of Modern Verse* (1936) și *New Poems* (1938). Yeats moare în 1939, la Hôtel Idéal Séjour, în Menton, Franța, iar epitaful de pe mormântul său este preluat din ultimele versuri ale poeziei sale „Under Ben Bulbin”:

*Aruncă un ochi rece
Peste viață, peste moarte.
Călăreț, treci mai departe.*

Yeats și-a încheiat prima versiune a *Autobiografiei* la sfârșitul anului 1916, fără a se gândi la

publicare. Transcrierea mai mult sau mai puțin corectă a acestui material autobiografic a fost făcută în diferite studii istorice și biografice despre Yeats, cea mai completă și elaborată fiind cea a lui D. Donoghue, în W.B. Yeats, *Memoirs*, Macmillan, Londra, 1972.

AUTOBIOGRAFIE

AM ÎNCEPUT să citesc lucrarea lui Ruskin¹ *Unto This Last*, iar faptul acesta, adăugat la interesul meu pentru cercetările în domeniul ocultismului și al misticismului, l-a înfuriat la culme pe tata², care era un discipol al lui John Stuart Mill. Într-o seară, o dispută legată de Ruskin a devenit așa de încinsă, încât, atunci când m-a dat afară din încăpere, a spart geamul unui tablou în capul meu. Într-o altă seară, când ne-am certat în legătură cu Ruskin și cu misticismul, nu-mi amintesc exact pe ce temă, m-a urmat pe scări până sus, în camera pe care o ocupam împreună cu fratele meu³. S-a repezit la mine și se pregătea să mă ia la

¹ John Ruskin (1819-1900), important critic de artă englez din perioada victoriană. Lucrarea *Unto This Last* (*Aceștiia de pe urmă*, 1860), al cărei titlu provine din parabola lucrătorilor în vie, din Evanghelia după Matei, 20.14, este una de economie socială, tratând în principal despre chestiuni salariale. (N. red.)

² John Butler Yeats (1839-1922), portretist irlandez. Portretul activistului fenian John O'Leary e considerat cea mai bună lucrare a sa. (N. red.)

³ John (Jack) B. Yeats (1871-1957), pictor și dramaturg, mezinul familiei lui J.B. Yeats. (N. red.)

pumni, iar când i-am spus că nu pot să mă bat cu propriul tată, a ripostat:

– Nu văd de ce n-ai putea.

Fratele meu, care se culcase de ceva vreme, a sărit furios din pat pentru că îl trezisem din somn. Tata a ieșit iute fără să rostească un cuvânt, iar fratele meu s-a întors spre mine și mi-a zis:

– Ascultă ce-ți spun, niciun cuvânt până nu-și cere scuze!

Cu toate că și eu, și tata suntem foarte vorbăreți, au trecut vreo două zile fără ca eu să-i vorbesc sau el să-și ceară scuze.

Pentru mine, totul devenise o formă de etică și, în timp ce mergeam pe stradă, eram convins că pot să definesc exact patima abjectă sau sărăcia morală care creaseră, secole mai târziu, fiecare detaliu de urâțenie arhitecturală. Singurele clădiri pe care le priveam cu plăcere erau Hampton Court, Westminster Abbey și New Law Courts; nu prea făceam deosebire între ele – la urma urmelor, eram un romantic – deși, odată, dimensiunea și greutatea apăsătoare a clădirii New Law Courts m-au făcut să mă simt nefericit o după-amiază întreagă. În timp ce treceam pe Fleet Street în drum spre un editor, mi-a trecut brusc prin minte întrebarea: ce poate face chiar și cel mai puternic suflet împotriva greutății și

a mărimii? Apoi am evocat în fața ochilor minții o Londra plină de mușchi și de iarbă și un călugăr care predica în depărtare, pe câmpuri, și mi-am spus în sinea mea: „O voce potrivită ar putea face ca Londra să se golească din nou”. Nu mai pot fi sigur după atâția ani, dar poate că începusem să supraevaluez zelul moral și predicile, și așa s-ar explica furia tatălui meu.

În serile de duminică mă duceam să ascult conferințele socialiste de la Kelmscott House¹ și făceam parte dintr-un mic grup de participanți asidui, care erau întotdeauna invitați la cină în salonul mare cu mobilă puțină, unde unul din pereți și o parte din tavan erau acoperiți cu un splendid covor persan, iar pe alt perete atârna tabloul lui Gabriel Rossetti „Rodia”². Nu mai citeam *The Earthly Paradise*, care mă încântase pe vremea când aveam

¹ Casa din vestul Londrei, de secol XVIII, închiriată de William Morris (1834-1896), de care va fi vorba în cele ce urmează. Poet, romancier, traducător, designer de textile, militant socialist – a întemeiat Liga Socialistă în 1884 –, Morris a fost prieten apropiat al pictorilor prerafaeliți Gabriel Rossetti și Edward Burne-Jones. Inițiator al mișcării artistice Arts & Crafts. Poemul său epic, *The Earthly Paradise* (Paradisul terestru), cuprinde mituri și legende din diverse zone culturale. (N. red.)

² Probabil una din versiunile *Proserpinei* a lui Dante Gabriel Rossetti. Modelul pictorului pentru aceste lucrări a fost soția lui William Morris, Jane, pentru care Rossetti nutrea o iubire pasională, ce avea să ducă în cele din urmă la separarea ei de Morris. (N. red.)

șaptesprezece ani, iar Morris încă nu-și scrisese romanele de dragoste care aveau să mă încânte peste câțiva ani. Erau momente când mă credeam socialist și îl vedeam pe Morris mai degrabă ca pe un personaj public și un gânditor social. Când am făcut cunoștință cu el, ceva din manierele lui mi-a amintit de bunicul și, când această impresie s-a estompat, am descoperit la el ceva copilăresc și jucăuș, care, din punctul meu de vedere, încă îl face să fie cel mai destoinic dintre bărbați. Tinerii socialiști aveau un proiect, un fel de misiune la Paris, și au inițiat un curs de franceză. M-am înscris și eu și, timp de două sau trei săptămâni, am făcut eforturi susținute și am realizat un progres simțitor. Eram elevul preferat al profesorului, care era foarte sigur că în curând voi ști franceză. Pomenind despre acest curs acasă, tata a propus ca surorile mele să participe și ele. Am inventat fel de fel de pretexte, dar tata s-a înfuriat, așa că a trebuit să cer permisiunea să vină și ele. Nu am reușit să-mi explic de ce avea să-mi fie imposibil să-mi mai învăț lecțiile. Nu mă mai bucuram de laude, de noutatea incitantă a chipurilor necunoscute. Devenisem din nou un personaj din comedia vieții de familie și curând m-am delăsat și m-am lenevit.

Una dintre surorile mele s-a angajat la May Morris¹ ca brodează². Lucra la Kelmscott House și în povestirile ei – ea e plină de umor și spirit de observație – ni-l înfățișa pe Morris ca fiind furios, adorabil și neajutorat. Ne descria certurile lui de după-amiază cu lăptarul, care zdrăngănea din bidoane pe scări în timp ce Morris dormea, și ne povestea de papagalul care, atunci când acesta traducea din Homer și recita versuri cu voce tare, îl urmărea peste tot în sus și în jos pe scară și imita murmurul versurilor.

– Întotdeauna se teme că face ceva greșit și, de regulă, chiar așa și este, a spus ea o dată.

Pe măsură ce lunile treceau, deveneam tot mai puțin socialist și îmi justificam prezența la dezbateri spunând: „Trebuie să învăț să vorbesc. În Irlanda, un bărbat trebuie să știe să vorbească tot așa cum, în vremurile de demult, orice bărbat trebuia să știe să poarte o sabie”. Nu-mi plăceau muncitorii revoluționari, veșnicele lor declarații exagerate și mai ales atacurile împotriva religiei, și, în cele din urmă, am încetat să mai particip la dezbateri și la prelegeri după o cuvântare exagerată ca toate celelalte ale lor

¹ A doua fiică a lui William Morris și a soției lui, Jane Burden. (*N. red.*)

² Susan Mary (Lily) Yeats (1866-1949) a lucrat ca asistentă a lui May Morris. Ca și cealaltă soră a ei, a fost implicată în mișcarea Arts & Crafts. (*N. red.*)

despre încetineala schimbării și despre faptul că toate ideile de egalitate a averii derivă din creștinism. Apăruse prima mea carte, *The Wanderings of Oisin*¹ și, când l-am întâlnit din întâmplare pe viaductul Holborn, Morris mi-o lăudase și îmi spusese „e genul meu de poezie” și poate că mi-ar mai fi spus încă multe, de n-ar fi zărit unul dintre stâlpii de iluminat din fier forjat, pe-atunci recent instalați, după cum cred, de primăria Londrei, și nu s-ar fi repezit împotriva lui furios, agitându-și umbrela. Iar dacă aș fi avut ceva mai multă răbdare cu muncitorii lui revoluționari, aș fi ajuns să-l cunosc și ca poet și artist plastic, deși eram încă mult prea obsedat de ideile abstracte ca să-i apreciez întreaga valoare.

¹ Volumul *The Wanderings of Oisin (Rătăcirile lui Oisin)*, apărut în 1889, e tradus și în românește de Aurel Covaci. Vezi William Butler Yeats, *Versuri*, ediție îngrijită, prefată, tabel cronologic și note de Mihaela Anghelescu Irimia, Editura Univers, București, 1996. (N. red.)